

THEOPHANU HAÇI

Essen, 1040-45 yılları arası, 12.yüzyıl,
İran / Irak, 9./10.yüzyıl (Kristal kap)
Tahta, Altın, Yıldızlı Gümüş, Emaye,
İnciler, Dağ Kristali, Kadife doku
Envanter Numarası: 6

Bu haç, Hz. İsa'nın çarmıha gerilişinden arta kalan çivi ile birlikte, Orta Çağ Avrupasının korunmuş en eski ve gözde rölikviyesidir.

Haçın üzerindeki yazıta göre, onu bağışlayan kişinin, Başrahibe Theophanu (görev süresi 1039-1058) olduğu anlaşılmaktadır. Haçın orta kısmında, Kabaşon taş tekniğiyle kesilmiş olan büyük Dağ Kristalinin arkasında, Hz. İsa'nın çarmıhından küçük parçacıklar görülebiliyor.

Haçın orta çapraz çubuğunda sekiz tane emaye plaka (mine) vardır. Tekniği, renk tasarımı ve seçilen motif şematiğinden bunların kökeni olarak, muhtemelen Bizans menşeli olduğu anlaşılıyor.

Mine sanatı tekniği, 10.yüzyılın ortalarından itibaren Bizanslı kuyumcular tarafından yapılıyordu. (Mine süsleme sanatı: renkli camların eritilip, metal zemin üzerine yapıştırılması tekniğidir)

Bu emaye plakalar, Otto (Otton) Hanedanlığına ait ve muhtemelen eski parçalardan arta kalanlarıydı. Ve Theophanu haçı için tekrar kullanılıp, işlenilmiş olan numunelerdir.

Haçın, sağ çapraz çubuğundaki, küçük emaye plakanın üzerindeki minelerde, altı ve üstlü olmak üzere iki tane Simurg figürü görüyoruz.

Simurg, İslam öncesi Pers kültürüne ait, efsanevi bir semboldür. Simurg motifi, İslam ve Bizans sanatları üzerinden Batı'ya geçmiştir.

Pozitif anlamla yüklü olan Simurg sembolü, Güç ve iktidarın temsiliyetidir. Diğer renkli emaye plakala minelerde ise, Kuşlar, Aslan, Griffon ve bitki motifleri görülmektedir..

Haçın altındaki Dağ Kristali kabı, Abbasilere veya Bizanslılara ait olarak kabul edilir. 9. ve 10.yüzyıllardan kalma bu kap, Ya Abbâsî İslam Halifeliği (İran/İrak) ya da Bizans dönemine aittir.

Bir azı dişine benzeyen bu Kristalin, eskiden, şişe boynunu andıran bir formu vardı. Günümüzde bu deforme olmuştur.

Kristal daha öncede kullanılmış, burdaki haçın altındaki kullanımı ise ikincil bir kullanımdır.

Genellikle Rölikviyeler için kullanılan Dağ Kristali kapları, çoğu zaman Batı'ya böyle geçmiştir.